

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Діденка Сергія Володимировича «Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Одним із головних напрямів розвитку України в XXI столітті є подальша демократизація суспільних відносин та входження нашої держави у єдиний світовий простір, що в свою чергу вимагає кардинального оновлення сучасної правової системи. Незважаючи на зміни у суспільстві, незмінними залишилися суспільні відносини, пов'язані з предметами, які мають обмежений режим обігу. Ця обставина викликає певні ускладнення щодо правового регулювання суспільних процесів у державі. До сьогодні не знайшли повною мірою свого законодавчого вирішення багато питань щодо адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні, з метою захисту життя, здоров'я, прав і свобод та власності людини і громадянина.

Важливість та необхідність дослідження проблеми адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні має принципове значення у світлі сучасних реформаційних процесів, які відбуваються в Україні. У розвиненому суспільстві кожна особа повинна мати максимум можливостей для охорони та захисту порушених прав. Держава на конституційному рівні закріпила право кожного громадянина на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань (ст. 27 Конституції України). Проте будь-яке право втрачає свій сенс, якщо не створено законодавчого механізму, який би належним чином його закріплював та забезпечував. Доводиться констатувати, що іноді неспроможність державних органів вжити реальних заходів щодо захисту життя чи здоров'я, прав, свобод і законних

інтересів людини та громадянина створюють у нашій державі сприятливі умови для протиправних посягань на життя, здоров'я людини та її власність.

Враховуючи викладене, актуальність представленого Діденком С.В. дисертаційного дослідження на тему «Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні» не викликає сумніву.

Наукова новизна проблеми, що є предметом дослідження дисертанта, полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї в Україні. У результаті проведеного аналізу вироблено теорію адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї в Україні, сформульовано низку наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації, є теоретично обґрунтованими, що забезпечується застосуванням раціональної сукупності сучасних загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів наукового пізнання, комплексне використання яких, дозволило всебічно розглянути теоретичні та практичні проблеми адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї в Україні і сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правових норм із урахуванням потреб практики.

Дисертація Діденка С.В. є самостійною завершеною науковою працею. Кожна висвітлена у роботі проблема проаналізована та підкріплена висновками дисертанта. Сформульовані в ній положення та наукові результати обґрунтовані на базі особистих досліджень і критичного осмислення дисертантом нормативних джерел та наукових праць. Автором наводиться ряд наукових проблем, які розглядаються вперше та вирізняються оригінальністю підходів. Крім того, дисертантом запропоновано привести вітчизняне законодавство щодо придбання, зберігання та застосування вогнепальної зброї до світових стандартів.

Теоретичне і практичне значення дисертації виявляється в задачах, поставлених і успішно вирішених автором, серед яких можна виділити наступні: розкриття змісту і з'ясування сутності адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні; розробці методології аналізу

адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні; розкриття предмета і виявлення межі адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні; виявлення принципів адміністративно-правового забезпечення у сфері обігу та застосування зброї в Україні; з'ясування нормативного регулювання адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні; визначення ролі і місця дозвільної системи у сфері обігу зброї в Україні як спеціального інституту адміністративного права; розкриття адміністративно-правових аспектів визначення короткоклінкових ножів як холодної цивільної зброї в Україні; розкриття адміністративно-правового статусу громадян як суб'єктів обігу й застосування зброї в Україні; виявлення особливостей адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні; з'ясування адміністративно-правового статусу Національної поліції України у сфері забезпечення обігу та застосування зброї; розкриття адміністративно-правового статусу Збройних Сил України у сфері забезпечення обігу та застосування зброї; розкриття елементів механізму адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї; виявлення форми адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні; розкриття методів адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні; з'ясування особливостей застосування зброї працівниками правоохоронних органів як крайній захід адміністративного примусу; розкриття адміністративно-правового режиму обігу зброї; виявлення міжнародного і зарубіжного досвіду адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї; розкриття адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї під час проведення антитерористичної операції в Україні; здійснення вдосконалення законодавства у сфері адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні (с. 8-10 дис.).

Дисертаційна робота Діденка С.В. викладена державною мовою на 384 сторінках основного тексту і складається із вступу, п'яти розділів, двадцяти

підрозділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 406 найменування.

Автор цілком логічно починає своє дослідження з аналізу теоретико-правових засад та методології аналізу адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї, в якому визначив адміністративно-правові основи та сформулював методологію адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні.

Досить широко та зрозуміло розкрито зміст і сутність адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні (підрозділ 1.1), які характеризуються адміністративними засадами (принципами та концепціями) та інструментарієм реалізації адміністративно-правових відносин у цій сфері (форми адміністративної діяльності, методи адміністративної діяльності, адміністративні процедури та адміністративні режими), які перебувають у нерозривному взаємозв'язку між собою для забезпечення прав, свобод і законних інтересів у цій сфері (с.38 дис.).

Дисертант, вдало формує висновки до першого розділу дисертації, особливо стосовно меж адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї, до яких, на його думку, належать норми адміністративного права, які забезпечують обіг і застосування зброї; предмет адміністративно-правового забезпечення, який окреслюється метою гарантування, захисту прав громадян на самооборону забезпечення публічного інтересу держави і суспільства; адміністративно-правові відносини в цій сфері; адміністративний інструментарій досягнення позитивного результату в цій сфері (с. 85-87).

На схвальну оцінку заслуговує розкриття дисертантом поняття нормативно-правового забезпечення адміністративно-правового режиму обігу й застосування зброї, під якою розуміється система нормативно-правових актів, які встановлюють засади та адміністративний інструментарій засобів щодо реалізації адміністративно-правових відносин у цій сфері з метою охорони та гарантування права громадян на безпечне життя та самооборону (с.105 дис.).

Подальший зміст наукового дослідження не викликає жодних критичних зауважень та, на мій погляд, відповідає логічним правилам оформлення.

Визначено, що систему суб'єктів публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї можна окреслити таким чином: Міністерство внутрішніх справ України та його структурні підрозділи, Міністерство юстиції України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство екології та природних ресурсів України, Державна служба України з питань праці, а також ті, що стосуються побічно цієї сфери: Міністерство доходів і зборів України, Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів, Міністерство екології та природних ресурсів України, Державне агентство рибного господарства України, Міністерство фінансів України, Міністерство інфраструктури України, Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерство енергетики та вугільної промисловості України та інші (с.228-229 дис.).

У роботі обгрунтовано розкрито питання обов'язків, прав, правосуб'єктності і підстав адміністративної відповідальності у сфері обігу та застосування зброї в Україні (розділ 3); здійснено комплексний аналіз адміністративного інструментарію у сфері обігу та застосування зброї в Україні (розділ 4); виведено позитивні напрацювання в зарубіжному та міжнародному здійсненні аналізованої проблематики а також запропоновано ряд значимих змін до існуючого законодавства (розділ 5).

В роботі міститься ще ціла низка цікавих висновків та пропозицій.

Апробація результатів дисертації також заслуговує на увагу. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремі її аспекти та висновки були оприлюднені дисертантом на п'яти міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях: «Досудове слідство: організаційні, кримінально-процесуальні та криміналістичні проблеми» (м. Сімферополь, 2004), «Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим правопорушенням громадського порядку та проявам тероризму» (Київ, 2008), «Управление качеством образования: опыт, проблемы, перспективы» (Минск, 2009), «Проблеми запобігання правопорушенням у молодіжному середовищі» (м. Херсон, 2009), «Теорія і практика сучасного права» (м. Херсон, 2010), а також вони неодноразово обговорювалися на

засіданнях кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Висновок про відповідність дисертації вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора юридичних наук буде позитивним, оскільки робота С. В. Діденка відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт. Зокрема, слід відмітити, що структурно дослідження побудовано логічно, із дотриманням правил пропорційності, взаємовиключення і неперервності; розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою, що дозволило автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр основоположних питань.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам. Водночас, висновки, рекомендації та пропозиції мають конкретний характер і об'єднані провідною ідеєю, а саме дисертаційне дослідження виконане на належному рівні.

Повнота викладу матеріалів дисертації підтверджується тим, що основні положення дисертації Діденка С.В. викладено у двох індивідуальних монографіях, 27 наукових статтях, з яких шість опубліковано в іноземних наукових виданнях, у п'яти тезах доповідей на науково-практичних конференціях і трьох навчальних посібниках.

Хотілося б відмітити, що при цьому, результати дисертаційного дослідження повною мірою відображені в достатній кількості наукових статей, оприлюднених у фахових виданнях, а їх зміст відповідає тексту дисертації.

Отже, можна стверджувати, що в дисертації С. В. Діденка розкритий новий напрям в науці щодо адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні, а результатам дослідження притаманний високий рівень наукової новизни.

Безумовно, як і будь-яка наукова праця, дисертація Діденка С.В. містить **дискусійні положення та окремі недоліки**. Так, на наш погляд, необхідно звернути увагу автора дисертації на наступні положення:

1. На сторінці 5 дисертації автором зазначено, що право на володіння зброєю є не лише правом громадян України, але й обов'язком держави легально надати таку зброю патріотам України, щоб вони могли її використати для захисту Вітчизни в разі агресії іноземної армії, інших військових формувань чи (або) озброєних вітчизняних терористів. Хотілося би почути від здобувача, під час публічного захисту дисертації за якими саме критеріями можна визначити патріотичність особи.

2. Дискусійним є підхід дисертанта до визначення поняття принципів адміністративно-правового забезпечення в сфері обігу та застосування зброї в Україні під якими автор розуміє основні вихідні, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується діяльність суб'єктів публічного адміністрування щодо забезпечення обігу та застосування зброї з метою забезпечення права громадян на самозахист, захисту вітчизни, задоволення спортивних і культурних потреб, нормального функціонування держави та громадянського суспільства (с.85 дис.). Сучасні теоретики права (Петришин О.В., Погребняк С.П., Колодій А.М. та деякі інші) під принципами в першу чергу розуміють основні вимоги, які ставляться до нормотворчої, правозастосовної, правоохоронної та іншої юридичної діяльності, в тому числі до діяльності суб'єктів публічного адміністрування щодо забезпечення обігу та застосування зброї.

3. Аналогічно до зазначеної вище проблематики принципів адміністративно-правового забезпечення в сфері обігу та застосування зброї в Україні хотілось би зауважити, що досліджуючи систему принципів дисертант пропонує поділяти їх на загальні та спеціальні. На думку автора першочерговим загальним принципом виступає принцип пріоритету прав і свобод людини та громадянина (с. 85 дис.). На мій погляд, така позиція автора є дещо дискусійною, оскільки у відповідності до ч. 1 ст. 8 Конституції в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Відповідно до постанови Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 року «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» та рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року принцип верховенства права є фундаментальним

принципом, який врегульовує різноманітні суспільні відносини в тому числі у сфері адміністративно-правового забезпечення в сфері обігу та застосування зброї в Україні, а також має враховуватися органами державної влади при здійсненні нормотворчої, правозастосовної та правоохоронної діяльності. Тому, на мою думку, першочерговим загальним принципом має виступати саме принцип верховенства права.

4. Не переконливою і такою, що потребує додаткового обґрунтування є позиція автора висловлена на сторінці 165 дисертації, що вагомим аргументом за легалізацію зброї є те, що вона посприяє успішному формуванню українського війська. Легалізація зброї в нашій державі також може призвести до негативних наслідків, а саме до росту криміногенної ситуації та збільшення числа злочинів вчинених з використанням зброї.

5. У дисертаційному дослідженні, зокрема у підрозділі 3.4 автором досліджуються питання адміністративно-правового статусу Збройних сил України у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні, проте поза увагою вченого лишаються питання адміністративно-правового статусу інших військових формувань – Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Служби Безпеки України та інших, що потребує пояснення дисертантом.

6. Дисертантом неодноразово наголошується на необхідності доопрацювання і прийняття Верховною Радою України спеціального нормативно-правового акту (проекту Закону України «Про зброю»), предметом регулювання якого стали б відносини у сфері обігу та застосування зброї в Україні, її придбання, зберігання та застосування. Вважаємо, що прийняття такого спеціального закону доцільно лише після внесення відповідних змін до Конституції України і надання громадянам конституційного права на придбання, зберігання та застосування зброї.

Наведені зауваження, які значною мірою носять характер побажань, не впливають на загальний позитивний висновок щодо належної якості проведеного дослідження.

В цілому дисертація Діденка Сергія Володимировича «Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні» є самостійною

науковою працею, що містить обґрунтовані положення, які висунуті автором для прилюдного захисту. Висновки по дисертації відповідають змісту проведеного наукового дослідження. Теоретичні і практичні результати дослідження характеризується єдністю змісту, відображають високий рівень розуміння дисертантом досліджуваних наукових проблем, базуються на достатній джерельній базі, що свідчить про значний особистий вклад Діденка Сергія Володимировича у розвиток науки адміністративного права.

Вищезазначене дає підстави для висновку, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні» відповідає вимогам, що пред'являються до відповідного різновиду наукових робіт згідно п. 11, п. 12, п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 № 567, які висуваються для докторської дисертації, а його автор – Діденко Сергій Володимирович – цілком заслуговує за рецензовану працю здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

**головний науковий співробітник відділу
координації правових досліджень
Управління планування та координації
правових досліджень в Україні НАПрН України,
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник**

Є. А. Гетьман

Підпис Гетьмана засвідчую:
прізвище

Начальник ВК Гетьман Є. А.